

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autorka pracy: mgr Aleksandra Sieczych-Kukawska

Temat pracy: *Integracja języka angielskiego z edukacją artystyczną na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*

Promotor pracy: prof. nadzw. dr hab. Mirosława Zalewska-Pawlak

Przedmiotem niniejszej pracy jest integracja zajęć języka angielskiego z edukacją artystyczną na poziomie edukacji wczesnoszkolnej. Rozprawa ma charakter teoretyczno-badawczy, a konstrukcja pracy obejmuje trzy rozdziały teoretyczne, rozdział metodologiczny dotyczący przygotowanych badań własnych i rozdział obejmujący wyniki analizy i interpretacji przeprowadzonych badań. Rozdział pierwszy uwzględnia refleksję teoretyczną dotyczącą rozwoju dziecka w procesie kształcenia językowego w okresie wczesnoszkolnym. Analiza mechanizmów przyswajania języka obcego w różnych fazach rozwoju człowieka, wskazuje na wyraźne korzyści płynące z wczesnych kontaktów z drugim językiem. Za nauczaniem dzieci w wieku wczesnoszkolnym przemawiają cztery grupy argumentów: neurologiczne (formułowane przez Erica Lenneberga, Stephena Krashena czy Johna R. Andersona teorie okresu krytycznego dla przyswajania języka), fizyczne (w których akcentowana jest elastyczność aparatu mowy i słuchu dzieci oraz wyjątkowe zdolności intonacyjno-artykulacyjne), psychologiczne (skoncentrowane wokół aspektu emocjonalnego) oraz kulturowe. Wszystkie te argumenty znajdują odzwierciedlenie w dokumentach oświatowych zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Od paru lat obserwuje się stałą i konsekwentną tendencję do obniżania wieku rozpoczynania obowiązkowej nauki języka obcego w polskiej szkole i przedszkolu. Przedmiot badań jest więc osadzony w realiach formułującej się edukacji w zakresie języka obcego na wstępnym etapie kształcenia. Pozostałe zagadnienia podjęte w pierwszym rozdziale, które stały się punktem wyjścia do empirycznych poszukiwań to psychologiczne, lingwistyczne i psycholingwistyczne teorie rozwoju mowy (m.in. behawiorystyczna teoria Burrhusa F. Skinnera, natywistyczna teoria Naoma Chomsky'ego, interakcyjna teoria Jerome'a S. Brunera, funkcjonalistyczna teoria Della Hymes'a), rozważane są tutaj również zasady nauczania i bezpośrednio łączące się z teoriami rozwoju mowy metody glottodydaktyczne (szczególnie najnowsze: metoda Helen Doron, Maximiliana Berlitz'a, nauczania multisensorycznego czy CLIL zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego).

Drugi rozdział rozprawy uwzględnia refleksję teoretyczną dotyczącą rozwoju dziecka w procesie kształcenia artystycznego w okresie wczesnoszkolnym. Koncepcje wychowania estetycznego, muzycznego i plastycznego stają się podstawą do omówienia wybranych aspektów integracji nauczania języka angielskiego i przedmiotów artystycznych w idei nauczania zintegrowanego na pierwszym etapie edukacji szkolnej.

Rozdział trzeci dotyczy problemu integracji omawianych obszarów. Przedmiotem rozważań staje się pojęcie „integracja”, które rozumiane jest i ujmowane w sposób różnorodny, co powoduje wielorakość interpretacyjną i w konsekwencji ma wpływ na proces edukacyjny. Integracja z jednej strony (teoretycznej, filozoficznej) oparta jest na prymacie całości, opozycyjnej wobec podejścia asocjacyjnego czy atomistycznego. Z drugiej, praktycznej strony poszukuje się strategii uwzględniającej różne osie integracyjne, które podkreślają wielowymiarowość rozumienia idei. Wskazuje się tutaj na różne sposoby łączenia: koncentrację, korelację lub całkowite zniesienie odrębności przedmiotowej. Przegląd wybranych definicji i koncepcji (m.in. Łucji Muszyńskiej, Marii Cackowskiej, Józefa Galanta, Haliny Sowińskiej, Ryszarda Więckowskiego) pozwolił wyłonić tą, która stała się wykładnikiem dalszych analiz. Na potrzeby pracy przyjęto rozumienie integracji w myśl Doroty Klus-Stańskiej i Marzeny Nowickiej. Koncepcja uwzględnia dwa aspekty integracji: wewnętrzny (odnoszący się do integrowania wiedzy ucznia) oraz zewnętrzny (związany z integrowaniem treści). Sposoby realizacji integracji zewnętrznej przybierać mogą postać: asocjacji słownych, korelacji i integracji treści. Przedmiotem badań jest integrowanie na poziomie zewnętrznym omawianych obszarów edukacyjnych.

W części empirycznej pierwszy cel pracy ma charakter poznawczy i jest nim identyfikacja i opis sposobu integrowania edukacji językowej z edukacją artystyczną w klasach I-III. Drugi ma charakter praktyczny i jest nim diagnoza przeszkód i wskazanie sposobów ich przewyciężania w integracji zajęć języka angielskiego oraz zajęć artystycznych w edukacji wczesnoszkolnej. Problemy badawcze dotyczą zagadnień interpretacji procesu integracji, zasadności integracji w edukacji wczesnoszkolnej, metod integracji zajęć językowych z innymi obszarami edukacji wczesnoszkolnej, form realizacji tego rodzaju zajęć oraz korzyści płynących z połączenia zajęć językowych z artystycznymi, źródeł motywacji nauczycieli do organizowania zintegrowanej edukacji językowej oraz znaczenia kompetencji nauczycieli do wdrażania zasad integracji w edukacji dzieci. Do przeprowadzania badań wybrano metodę indywidualnego przypadku

w ilościowo-jakościowej orientacji metodologicznej. Pojęcie badań ilościowo-jakościowych rozumie się za Johnem Creswellem, który nazywa je badaniami mieszanymi, a szczególne podejście do studium przypadku oparto na założeniach Roberta K. Yin'a. W celu uzyskania odpowiedzi na problemy badawcze podjęto w pracy procedurę sekwencyjnego badania mieszanego, która umożliwia, przez zastosowanie jednej metody, uporządkowanie i uogólnienie wyników uzyskanych inną metodą. Badanie rozpoczęto zastosowaniem metody ilościowej w celu przetestowania koncepcji oraz wyłonienia przypadków, a następnie zastosowano metodę jakościową obejmującą szczegółową eksplorację siedmiu jednostkowych przypadków. Na użytek pracy przyjęto definicję przypadku za Robertem K. Yin'em. Badanie miało charakter zanurzeniowy, pierwsza faza polegała na sondażu diagnostycznym, kolejna to studium przypadku kilku uczestników sondażu oraz równoległe prowadzono analizę dokumentów zastanych. Wykorzystano następujące techniki zbierania danych: ankietę (zebrano 167), analizę dokumentów zastanych, wywiad swobodny. Badanie nie jest analizą przypadku nauczyciela, ale przypisywanych i realizowanych przez niego walorów pedagogicznych strategii integrującej edukację artystyczną z językową.

Zebrany materiał badawczy przedstawiono w sposób deskryptywny i graficzny. Jego analiza została podzielona na dwie główne części, zgodnie z rodzajem źródła, z jakiego pozyskano dane. Pierwsza część stanowi omówienie wyników pochodzących z analizy dokumentów zastanych (Podstawy Programowej z dn. 23.12.2008 oraz z dn. 14.02.2017 oraz wybranych programów nauczania języka angielskiego na etapie wczesnoszkolnym), druga natomiast z badania ilościowego 167 nauczycieli języka angielskiego w edukacji wczesnoszkolnej oraz jakościowego 7 spośród nich. Rozdział wieńczy podsumowanie wyników badań, z której wynika ogólny wniosek, że wzniosła idea integracji na zajęciach języka angielskiego pozostaje w warstwie życzeniowej i wyobrazeniowej, gdyż trudno sobie wyobrazić, że opisywane w pracy rozwiązania organizacyjne i metodyczne stanowią prawdziwy, głęboki potencjał zmiany, który ma w swoim teoretycznym założeniu idea integracji. Praca zgodnie z koncepcją edukacji zintegrowanej jest bardzo trudnym zadaniem, wymagającym od nauczyciela szeregu kompetencji. Trudności te nie powinny usprawiedliwiać rezygnacji z jej wdrażania. Jedynym racjonalnym rozwiązaniem jest popularyzacja koncepcji zintegrowanego kształcenia oraz rzetelne przygotowanie nauczycieli do jego realizacji.

